

Γλωσσική ανάπτυξη (ΨΧ34)

Ασημίνα Μ. Ράλλη

Καθηγήτρια Αναπτυξιακής Ψυχολογίας
Τμήμα Ψυχολογίας, ΕΚΠΑ

Κυψέλη 505, 5^{ος} όροφος
asralli@psych.uoa.gr

Καλώς ήρθατε στο μάθημα
Γλωσσική ανάπτυξη!

Αμφιθέατρο 428

Wifi: [fls_2022](#)

3

Get to Know Each Other!

1. Εισαγωγή Α.Μ. Ράλλη

Περιεχόμενο του μαθήματος

4

Διάλεξη 1η: Εισαγωγή

- Γιατί είναι σημαντική η μελέτη της γλώσσας;
- Ποιους ενδιαφέρει η μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης;
- Η ιστορία της μελέτης της γλωσσικής ανάπτυξης
- Σημαντικά ερευνητικά ερωτήματα στη μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης

Διάλεξη 2η: Εννοιολογικοί προσδιορισμοί

- Γλώσσα-ομιλία-επικοινωνία
- Είδη λειτουργιών της γλώσσας
- Η δομή και τα επίπεδα της γλώσσας
- Τα συστατικά του γλωσσικού συστήματος
- Η γλώσσα ως μοναδικό ανθρώπινο χαρακτηριστικό

Περιεχόμενο μαθήματος

5

Διάλεξη 3^η: Βασικές προϋποθέσεις για τη γλωσσική ανάπτυξη

Ατομικά χαρακτηριστικά

Χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος

Διάλεξη 4^η: Γλωσσική ανάπτυξη – Γλωσσική κατάκτηση
Κρίσιμη και ευαίσθητη περίοδος για τη γλωσσική ανάπτυξη

Διάλεξη 5^η: Θεωρητικές προσεγγίσεις για την γλωσσική ανάπτυξη

Διάλεξη 6^η : Μέθοδοι έρευνας για την μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης

Διάλεξη 7^η: Γλωσσική ανάπτυξη στη βρεφική και προσχολική ηλικία I

Περιεχόμενο μαθήματος

Διάλεξη 8^η : Γλωσσική ανάπτυξη στη βρεφική και προσχολική ηλικία II

Διάλεξη 9^η : Γλωσσική ανάπτυξη στη βρεφική και προσχολική ηλικία III

Διάλεξη 10^η : Γλωσσική ανάπτυξη στη σχολική και εφηβική ηλικία

Διάλεξη 11^η : Διγλωσσία – Πολυγλωσσία

Διάλεξη 12^η : Η γλωσσική ανάπτυξη σε παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Διάλεξη 13^η : Παρουσίαση εργασιών

Διδακτικό Σύγγραμμα

- Ράλλη, Α. Μ. (2019). Γλωσσική ανάπτυξη: Βρεφική, παιδική και εφηβική ηλικία, Εκδόσεις Gutenberg

Ασημίνα Μ. Ράλλη

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Βρεφική, παιδική & εφηβική ηλικία

GUTENBERG

Άλλη σχετική βιβλιογραφία

9

- Αντωνίου Φ., Ράλλη Α.Μ., Μουζάκη Α.(2023). *Ψηφιακό ψυχομετρικό εργαλείο για την ανίχνευση Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών*. Intelearn
- Διακογιώργη, Κ., Σελίμης, Ε., Παπαδοπούλου, Δ., και Ανδρέου, Γ. (2023). (επιμ.) *Διγλωσσία: Γλωσσική ανάπτυξη και εκπαιδευτικές προεκτάσεις*, Gutenberg.
- Διακογιώργη, Κ., Σελίμης, Ε., Παπαδοπούλου, Δ., και Ανδρέου, Γ. (2023). (επιμ.) *Διγλωσσία: Γλωσσική ανάπτυξη και εκπαιδευτικές προεκτάσεις* Gutenberg.
- Kail, M. (2019). *Η κατάκτηση της Γλώσσας*. Επιμ. Ελληνικής έκδοσης, Κ. Διακογιώργη, Gutenberg.
- Hoff, E. (2020). *Γλωσσική Ανάπτυξη* (επιμ. Ελληνικής έκδοσης, Μ. Μαρτζούκου & Δ. Παπαδοπούλου), Δαρδανός.
- Μότσιου Ε. (2014). *Εισαγωγή στην Ανάπτυξη της Γλώσσας*, University Studio Press
- Μουζάκη, Α., Ράλλη, Α. Μ., Αντωνίου, Φ., Διαμαντή, Β., Παπαϊωάννου, Σ. (2023). *Λογόμετρο: Εργαλείο Γλωσσικής αξιολόγησης για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας*. Β' αναθεωρημένη έκδοση Intelearn
- Νικολόπουλος, Δ. (Επιμ.) (2016). *Γλωσσική ανάπτυξη και διαταραχές*. Τόπος
- Παπαηλιού Χ. (2005). *Η ανάπτυξη της γλώσσας: Θεωρητικές προσεγγίσεις και ερευνητικά δεδομένα από την τυπική και την αποκλίνουσα γλωσσική συμπεριφορά*. Εκδόσεις Παπαζήση
- Ράλλη, Α. Μ. (2019). *Γλωσσική ανάπτυξη: Βρεφική, παιδική και εφηβική ηλικία*, Εκδόσεις Gutenberg [Διδακτικό εγχειρίδιο]
- Ράλλη Α.Μ., Αντωνίου Φ., Μουζάκη Α. (2023). *Ψηφιακό ψυχομετρικό εργαλείο για την ανίχνευση Αναπτυξιακής Γλωσσικής Διαταραχής*, Intelearn

Συναφή επιστημονικά περιοδικά

- First Language
- Journal of Child Language
- Journal of Language acquisition
- Journal of Memory and Language Journal of Communication
- Language and Communication
- Language Learning and Development
- Language Learning Studies in Second Language Acquisition
- Language, Cognition and Neuroscience
- Language Learning
- Second Language Research
- Studies in Second Language Acquisition
- Bilingualism: Language and Cognition
- The International Journal of Bilingualism
- Ψυχολογία, το περιοδικό της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας

Αξιολόγηση του μαθήματος

Τρόπος Α.

- Γραπτές εξετάσεις (Ο τελικός βαθμός θα προκύψει μόνο από τις εξετάσεις).

■ Τρόπος Β.

- Γραπτές εξετάσεις και προαιρετικές εργασίες σε θέματα Γλωσσικής ανάπτυξης
 - Η προαιρετική εργασία θα περιλαμβάνει
 - α) Συμμετοχή σε συλλογή δεδομένων για έρευνα σχετικά με τις επικοινωνιακές δεξιότητες των παιδιών (3 συμμετέχοντες γονείς παιδιών 16-36 μηνών) (1 βαθμός)
 - β) Μελέτη και κριτική παρουσίαση (10 λεπτά) σε ppt ενός *ερευνητικού άρθρου* στο τέλος του εξαμήνου (1 βαθμός)
 - ΔΗΛΩΣΗ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ 13.10.25

Περιήγηση στο eclass
* χρήσιμα άρθρα για παρουσιάσεις και
μελέτη άρθρων

12

<https://eclass.uoa.gr/courses/PHYCH108/>

1^η Διάλεξη: Εισαγωγή

Σχέδιο μαθήματος

- Γιατί είναι σημαντική η μελέτη της γλώσσας;
- Ποιους ενδιαφέρει η μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης;
- Η ιστορία της μελέτης της γλωσσικής ανάπτυξης
- Σημαντικά ερευνητικά ερωτήματα στη μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης

Γιατί είναι σημαντική η μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης;

Oral language: The foundation for reading and writing

- <https://oxedandassessment.com/languagescreen/>
- https://youtu.be/U_pP4DbkrBk
- <https://fb.watch/uR6zS5HFkF/>

Γιατί είναι σημαντική η μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης;

- Η γλώσσα αποτελεί ζωτικό μέρος της καθημερινής μας ζωής, ώστε αν κανείς την χάσει κάποια στιγμή, θα νιώθει σαν να μην έχει οξυγόνο για να αναπνεύσει.
- Ωστόσο, από τη στιγμή της γέννησής του ο άνθρωπος ξεκινά βρισκόμενος σε μια κατάσταση στην οποία δεν μπορεί να κατανοήσει και να εκφράσει λόγο.

Γιατί είναι σημαντική η μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης;

- Η μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης μπορεί να συμβάλλει στην απάντηση θεωρητικών και πρακτικών ερωτημάτων

Απάντηση σε θεωρητικά ερωτήματα

- Ποια είναι η **φύση της ανθρώπινης γλώσσας** που την καθιστά ένα τόσο μοναδικό επικοινωνιακό εργαλείο;
- **Πως** τα βρέφη και τα παιδιά κατακτούν τη γλώσσα σε τέτοια επάρκεια χωρίς κάποια τυπική διδασκαλία;

Γιατί είναι σημαντική η μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης;

Απάντηση σε πρακτικά ερωτήματα και εφαρμογές

- Πως μπορεί να σχεδιαστούν **κατάλληλα προγράμματα παρέμβασης** για την ενίσχυση των γλωσσικών δεξιοτήτων παιδιών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες;
- Τι σημαίνει για ένα παιδί με μεγαλώνει σε ένα **δίγλωσσο περιβάλλον**; Υπάρχουν θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις;
- Ποιες είναι οι πιθανές επιπτώσεις των **προβλημάτων ακοής** στη γλωσσική ανάπτυξη;
- Πως μπορεί να δημιουργηθεί ένα **πρόγραμμα στον υπολογιστή** που να είναι ικανό να κατανοεί και παράγει γλώσσα που να αντιστοιχεί σε ένα 3χρονο παιδί;

Ποιους ενδιαφέρει η μελέτη της
γλωσσικής ανάπτυξης;

Ποιους ενδιαφέρει η μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης;

- Επαγγελματίες που θα εργαστούν με παιδιά (ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, λογοπεδικοί κλπ).
- Επαγγελματίες των νέων τεχνολογιών (δημιουργία δυναμικών (interactive) προγραμμάτων για υπολογιστές) που θα έχουν την δυνατότητα να αλληλεπιδρούν με τον άνθρωπο.
- Μελλοντικούς γονείς

Η ιστορία της μελέτης της γλωσσικής ανάπτυξης

Η ιστορία της μελέτης της γλωσσικής ανάπτυξης

- Αρχαία χρόνια:
 - 4^ο αιώνα π.Χ. ο Ηρόδοτος περιγράφει το πρώτο καταγεγραμμένο πείραμα για τη γλωσσική ανάπτυξη που σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε από το βασιλιά Ψαμμήτιχο.
- 1800:
 - Μελέτη απομονωμένων παιδιών «άγρια παιδιά»
- 1800-1900: βιογραφίες βρεφών (παρατηρήσεις βρεφών π.χ. ο Δαρβίνος είχε ημερολόγιο για τη γλωσσική ανάπτυξη του γιου του).

- Η **πρώτη πειραματική μελέτη** για την προέλευση της γλώσσας πρέπει να έγινε από τον Αιγύπτιο βασιλιά **Ψαμμήτιχο**. Η ιστορία βρίσκεται στην *Ηροδότου Ιστοριών δεύτερη (Επιγραφομένη Ευτέρπη): Ο περί της Αιγύπτου λόγος*.
- Ο **Ηρόδοτος** μας πληροφορεί ότι αρχικά οι Αιγύπτιοι προτού να γίνει βασιλιάς τους ο Ψαμμήτιχος, νόμιζαν ότι αυτοί ήταν οι πρώτοι που είχαν δημιουργηθεί απ' όλους τους ανθρώπους. Ο Ψαμμήτιχος όμως, όταν έγινε βασιλιάς, **θέλησε να μάθει ποιοι είχαν γίνει πρώτοι**.
- Ο βασιλιάς Ψαμμήτιχος αποφάσισε, λοιπόν, να κάνει το εξής πείραμα. **Παρέδωσε σ' ένα βοσκό δύο νεογέννητα, από τους ίδιους γονείς, με την εντολή να τα μεγαλώσει στη στάνη του, σε πλήρη απομόνωση. Τον προστάζει η ανατροφή τους να είναι τέτοια ώστε κανένας να μη βγάζει μπροστά τους μιλιά, παρά να μένουν σε μια έρημη καλύβα μονάχα τους κι αυτός να τους πηγαίνει και να τους δίνει μπόλικο γάλα και να κάνει και όλα τα άλλα χρειαζούμενα.**

- Όλα αυτά ο Ψαμμήτιχος τα έκανε και τα πρόσταξε επειδή **ήθελε ν' ακούσει ποιά γλώσσα θα μιλούσαν πρώτη τα παιδιά** όταν θα έπαυαν πια να βγάζουν άναρθρες κραυγές.
- Έτσι και έγινε. Είχαν περάσει πια δυο χρόνια όπου ο βοσκός έκανε αυτή τη δουλειά, όταν κάποτε ανοίγει την πόρτα και μπαίνει, και τα δυο παιδιά πέφτουν στα πόδια του και φωνάζουν **«βεκός»** απλώνοντας τα χέρια.
- Την πρώτη φορά όπου το άκουσε, ο βοσκός δεν έκανε λόγο· αλλά καθώς πήγαινε συχνά για να τα φροντίζει, η λέξη αυτή ακουγόταν πολλές φορές, και τότε ο βοσκός το είπε στο βασιλιά κι αυτός τον πρόσταξε να του πάει μπροστά του τα παιδιά.
- Άκουσε λοιπόν και ο ίδιος ο Ψαμμήτιχος και ρώτησε να μάθει τι πράγμα είναι αυτό το **«βεκός»** και ποιοί το λένε· και ανακάλυψε ότι έτσι ονομάζουν οι **Φρύγες το ψωμί**. [2.2.5] Από αυτό, συμπέρανε ότι **η ικανότητα του λόγου είναι έμφυτη** και ότι η φυσική γλώσσα των ανθρώπων ήταν η φρυγική.

Η ιστορία της μελέτης της γλωσσικής ανάπτυξης

- Τέλος του 1^{ου} Παγκοσμίου πολέμου 1950: δημιουργία νορμών (Ingram, 1989) για τη γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών.
- 1960: Chomsky (γλωσσολόγος) βιβλίο: Syntactic structures
- Σύγχρονες μελέτες: (γλωσσική ανάπτυξη και εγκέφαλος, τυπικοί και μη τυπικοί πληθυσμοί, διαγλωσσικές μελέτες, διγλωσσία κλπ).

Σημαντικά ερευνητικά ερωτήματα για τη μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης

Σημαντικά ερευνητικά ερωτήματα για τη μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης

- Η ανάπτυξη της γλώσσας είναι αποτέλεσμα **εγγενών ή περιβαλλοντικών παραγόντων;**
- Ποια είναι η **συμβολή συγκεκριμένων γνωστικών ικανοτήτων** (π.χ. συμβολική αναπαράσταση, μνήμη, ικανότητα ανάλυσης μοτίβων) στην ανάπτυξη της γλώσσας;
- Τι είδους **μηχανισμούς μάθησης** διαθέτει το παιδί;

Σημαντικά ερευνητικά ερωτήματα για τη μελέτη της γλωσσικής ανάπτυξης

- Ποια είναι η φύση της γλωσσικής γνώσης που κατακτά το παιδί καθώς μαθαίνει τη γλώσσα;
- Η ανάπτυξη της γλώσσας χαρακτηρίζεται από συνέχεια ή ασυνέχεια;
- Υπάρχουν ποιοτικές ή ποσοτικές διαφορές στην ανάπτυξη της γλώσσας;

Γιατί είναι σημαντική η μελέτη της γλώσσας ;

Part 1 - Why do we talk - BBC Horizon.mp4

Ερωτήσεις

31

2. Σε ποια θεωρητικά ερωτήματα μπορεί να απαντήσει η μελέτη της γλώσσας;
3. Σε ποια πρακτικά ερωτήματα μπορεί να απαντήσει η μελέτη της γλώσσας;
4. Ποια είναι η πρώτη μελέτη για την προέλευση της γλώσσας;

Μαθαίνω..

- 1. Μαθαίνω να αναζητώ άρθρα σχετικά με τη γλωσσική ανάπτυξη
- Googlescholar,
- Researchgate